ECLI:LV:AT:2022:0714.15830720811.18.L
Lieta Nr. 15830720811, SKK-394/2022
Krimināllietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
LĒMUMS
Rīgā 2022.gada 14.jūlijā

Tiesa šādā sastāvā: senatori Artūrs Freibergs, Aija Branta, Irīna Jansone,

iepazinusies ar Latgales tiesas apgabala prokuratūras prokurora Sanda Braslas kasācijas protestu, apsūdzētā /pers. A/ un viņa aizstāvja Sanda Sproģa kasācijas sūdzībām par Latgales apgabaltiesas 2021.gada 16.novembra spriedumu, atzīst, ka ir pamats atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību.

Senāts konstatē, ka ar pirmās instances tiesas spriedumu /pers. A/ atzīts par vainīgu un sodīts pēc Krimināllikuma 218.panta otrās daļas un 177.panta trešās daļas. Ar apelācijas instances tiesas spriedumu pirmās instances tiesas spriedums atcelts daļā par apsūdzētajam noteikto sodu.

Prokurors kasācijas protestā lūdz atcelt spriedumu daļā par /pers. A/ noteikto sodu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Kasācijas protestā norādīts, ka apelācijas instances tiesa kļūdaini nav atzinusi Krimināllikuma 48.panta pirmās daļas 17.punktā norādīto atbildību pastiprinošo apstākli, kā arī nepamatoti samazinājusi apsūdzētajam noteikto sodu, pamatojot to ar veselības stāvokli.

Kriminālprocesa likuma 573.[1] panta otrās daļas 1.punktā noteikts, ka kasācijas instances tiesa var atteikties ierosināt kasācijas tiesvedību, ja kasācijas sūdzībā vai protestā norādītajos tiesību jautājumos ir izveidojusies Augstākās tiesas judikatūra un pārsūdzamais nolēmums tai atbilst.

No pirmās instances tiesas sprieduma redzams, ka tiesa nav konstatējusi atbildību pastiprinošos apstākļus. Par pirmās instances tiesas spriedumu prokurors nav iesniedzis apelācijas protestu.

Augstākā tiesa jau iepriekš ir skaidrojusi, ka saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 562.panta pirmo daļu tiesa var pārsniegt apelācijas sūdzībā vai protestā izteikto prasību apjomu, ja tai rodas šaubas par apsūdzētā atbildību pastiprinošiem apstākļiem. Tomēr tiesa pēc savas iniciatīvas nevar konstatēt jaunus atbildību pastiprinošos apstākļus vai tos vērtēt par sliktu apsūdzētajam (*sk. Augstākās tiesas 2020.gada 9.aprīļa lēmumu lietā Nr. SKK?68/2020 (ECLI:LV:AT:2020:0409.11270003218.4.L) , 2018.gada 3.septembra lēmumu lietā Nr. SKK-413/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0903.11092037615.2.L)*).

Augstākā tiesa atzinusi, ka Krimināllikuma 48.panta pirmās daļas 17.punktā paredzētais atbildību pastiprinošais apstāklis nav saistāms ar noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdi, bet gan ar personas vēlāku rīcību, sniedzot apzināti nepatiesu liecību. Taču, piemērojot šo atbildību pastiprinošo apstākli, jāpārliecinās, vai sniegtā liecība ir apzināti nepatiesa un vai pirms pratināšanas atbilstoši Kriminālprocesa likuma 150.panta 4.punktā noteiktajam persona, kurai ir tiesības uz aizstāvību, ir tikusi informēta par apzināti nepatiesas liecības sniegšanas sekām, un tādējādi apsūdzētais būtu varējis paredzēt, ka apzināti nepatiesas liecības sniegšana var negatīvi ietekmēt sodu par viņam inkriminēto noziedzīgo nodarījumu (*sk. Augstākās tiesas 2022.gada 3.marta lēmumu lietā Nr. SKK-72/2022 (ECLI:LV:AT:2022:0303.11905013616.6.L)*).

Protestā nav izklāstītas ziņas par faktiem, ka apelācijas instances tiesā apsūdzētais būtu brīdināts atbilstoši Kriminālprocesa likuma 150.panta 4.punktam. Arī no tiesas sēdes protokola tas nav redzams. Turklāt prokurors apelācijas instances tiesā nav lūdzis mīnēto apstākli atzīt par atbildību pastiprinošu.

Tādējādi šajā daļā konstatējams Kriminālprocesa likuma 573.[1] panta otrās daļas 1.punktā paredzētais pamats atteikumam ierosināt kasācijas tiesvedību.

Kriminālprocesa likuma 569.panta pirmā daļa noteic, ka pārsūdzēšana kasācijas kārtībā ir rakstveida kasācijas protesta vai sūdzības iesniegšana Augstākajā tiesā par tāda apelācijas instances tiesas nolēmuma tiesiskumu, kurš vēl nav stājies spēkā, nolūkā panākt tā atcelšanu pilnībā vai kādā tā daļā vai arī tā grozīšanu juridisku iemeslu dēļ. Minētā panta trešā daļa noteic, ka kasācijas instances tiesa pierādījumus lietā no jauna neizvērtē.

Senāts konstatē, ka apelācijas instances tiesa argumentējusi savu lēmumu par soda samazināšanu apsūdzētajam. Sodu ietekmējošo apstākļu izvērtējums neietilpst kasācijas instances tiesas kompetencē.

Senāts atzīst, ka kasācijas protests šajā daļā neatbilst Kriminālprocesa likuma 569.panta prasībām un ir konstatējams Kriminālprocesa likuma 573.[1] panta pirmajā daļā paredzētais pamats atteikumam ierosināt kasācijas tiesvedību.

Apsūdzētais /pers. A/ kasācijas sūdzībā lūdz atcelt apelācijas instances tiesas spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai.

/pers. A/ sevi par vainīgu neatzīst un uzskata, ka pieļauts Kriminālprocesa likuma 511., 512.panta pārkāpums. Gan SIA /Nosaukums A/, gan citu uzņēmumu faktiskais vadītājs bija /pers. B/, kurš arī noteica deklarāciju saturu un izlēma citus jautājumus. Kasācijas sūdzībā izklāstīti daži pierādījumi, kuriem apsūdzētais sniedzis savu vērtējumu.

Aizstāvis S. Sproģis kasācijas sūdzībā lūdz atcelt apelācijas instances tiesas spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai.

Aizstāvis norādījis, ka tiesa pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 128.panta otrās daļas, 511.panta otrās daļas, 512.panta otrās daļas, 527.panta, 564.panta ceturtās daļas pārkāpumus, proti, nav izvērtējusi visus kriminālprocesa laikā iegūtos faktus vai ziņas par faktiem kopumā un savstarpējā sakarībā, nav objektīvi izvērtējusi pierādījumus, nav pienācīgi motivējusi, kāpēc noraida pierādījumus, ar kuriem pamatots apsūdzētā nevainīgums. Faktiskais SIA /Nosaukums A/ vadītājs bija /pers. B/, bet /pers. A/ bija formāls uzņēmuma vadītājs, kurš pakļāvās /pers. B/ ietekmei. Apsūdzība ir nekonkrēta gan par izvairīšanos no nodokļu nomaksas, gan par krāpšanu. Apelācijas instances tiesa pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 574.panta 2.punktā norādīto pārkāpumu, jo nav ņēmusi vērā, ka Krimināllikums papildināts ar 218.[1] pantu, kurā likumdevējs paredzējis atbildību tieši par faktiski nenotikušu darījumu uzrādīšanu PVN deklarācijās. Līdz ar to secināms, ka /pers. A/ inkriminētās darbības bija kvalificējamas pēc Krimināllikuma 218.[1] panta.

Senāts konstatē, ka kasācijas sūdzībās, atkārtojot apelācijas sūdzību motīvus, apstrīdēts apelācijas instances tiesas spriedums par /pers. A/ atzīšanu par vainīgu un sodīšanu, kā arī atkārtoti norādīts uz apsūdzības nekonkrētību.

Senāts konstatē, ka abu iepriekšējo instanču tiesas atzinušas, ka laikā no 2010.gada februāra līdz 2012.gada martam /pers. A/ ar vienotu tiešu

nodomu kā SIA /Nosaukums A/ vienīgā amatpersona rīkojās SIA /Nosaukums A/ interesēs, lai izvairītos no nodokļu nomaksas. Viņš PVN deklarācijās par 2009.gada decembri, 2010.gada februāri, martu, aprīli, maiju, jūniju, jūliju, augustu, septembri, oktobri, novembri, decembri, 2011.gada janvāri, februāri, martu, aprīli, maiju, jūniju, jūliju, augustu, septembri, oktobri, novembri un decembri nepamatoti priekšnodoklī iekļāva PVN no iepriekš minētiem nenotikušiem darījumiem, kas radīja iespēju SIA /Nosaukums A/ izvairīties no PVN nomaksas valsts budžetā, kā arī bija par pamatu nepatiesas informācijas iekļaušanai 2010.gada pārskatā, kas radīja iespēju izvairīties no uzņēmumu ienākuma nodokļa samaksas. Pretēji likuma „Par pievienotās vērtības nodokli" prasībām deklarējot PVN priekšnodokļa summas par faktiski nenotikušajiem darījumiem, /pers. A/ nepamatoti samazināja valsts budžetā maksājamo PVN par 126 720,92 latiem (180 307,63 *euro*) un nepamatoti palielināja no budžeta atmaksājamo PVN par 55 153,06 latiem (78 475,73 *euro*). Līdz ar to /pers. A/ kā SIA /Nosaukums A/ īpašnieka un vienīgās atbildīgās amatpersonas tīšo darbību rezultātā, izvairoties no nodokļu nomaksas, Latvijas valstij tika nodarīts mantisks zaudējums 216 342,90 latu (307 828,21 *euro*) apmērā, ko veido nenomaksātais pievienotās vērtības nodoklis un uzņēmumu ienākuma nodoklis, kā arī nepamatoto PVN pārmaksu izmantošana citu SIA /Nosaukums A/ obligāto maksājumu veikšanai.

Šādas apsūdzētā darbības kvalificētas pēc Krimināllikuma 218.panta otrās daļas.

Tiesas atzinušas arī to, ka /pers. A/ ar vienotu nodomu laikā no 2010.gada februāra līdz 2012.gada martam mēģināja izkrāpt valsts budžeta līdzekļus 50 937,85 latu (72 478,03 *euro*) apmērā, bet izkrāpa valsts budžeta līdzekļus tikai 38 347,58 latu (54 563,69 *euro*) apmērā, jo pārējā daļā VID atteica uz SIA /Nosaukums A/ bankas kontu atmaksāt nepamatoti palielināto priekšnodokļa summu.

Šādas apsūdzētā darbības kvalificētas pēc Krimināllikuma 177.panta trešās daļas.

Abu instanču tiesas konstatējušas apsūdzētā /pers. A/ darbībās visas nepieciešamās un obligātās Krimināllikuma 177.panta trešajā daļā un 218.panta otrajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu sastāvu pazīmes.

Kasācijas sūdzībās izteikti vispārīga rakstura apgalvojumi, ka apelācijas instances tiesa neobjektīvi vērtējusi pierādījumus. Pretēji kasācijas sūdzību autoru apgalvotajam tiesa ir novērtējusi pierādījumus lietā.

Abu instanču tiesas izvērtējušas arī aizstāvja un apsūdzētā apgalvojumus, ka par vainīgu būtu atzīstams liecinieks /pers. B/. Senāts norāda, ka pierādījumu vērtēšana ir tās tiesas kompetencē, kas izspriež lietu pēc būtības.

Abu instanču tiesas atzinušas, ka /pers. A/ vainīgums pierādīts ārpus saprātīgām šaubām, tādējādi atsauce uz Kriminālprocesa likuma 19.panta pārkāpumu nav pamatota.

Pirmās instances tiesa, atzīstot /pers. A/ par vainīgu Krimināllikuma 177.panta trešajā daļā un 218.panta otrajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā, ir sniegusi noziedzīgo nodarījumu aprakstus. Savukārt aizstāvis kasācijas sūdzībā atkārtojis apelācijas sūdzības motīvus par apsūdzības nekonkrētību.

Pirmās instances tiesa atzinusi, ka apsūdzētajam /pers. A/ celtā apsūdzība atbilst Kriminālprocesa likuma 405.panta nosacījumiem. Apsūdzībā ir norādīti apsūdzētajam /pers. A/ inkriminētā noziedzīgā nodarījuma faktiskie apstākļi, tā pietiekami uzskatāmi un nepārprotami raksturo inkriminēto noziedzīgo nodarījumu un ļauj pret to aizstāvēties, tādēļ apsūdzētā tiesības uz aizstāvību konkrētajā gadījumā nav pārkāptas. Apsūdzībā norādīts, ka apsūdzētais /pers. A/, būdams SIA /Nosaukums A/ valdes loceklis, deklarējot nenotikušus (fiktīvus) darījumus, samazināja SIA /Nosaukums A/ valsts budžetā nomaksai paredzēto PVN un mākslīgi izveidoja PVN pārmaksu, tādējādi ieguva tiesības uz PVN priekšnodokļa atskaitīšanu no šiem fiktīvajiem darījumiem, tā turpmāku novirzīšanu citu SIA /Nosaukums A/ nodokļu un nodevu nomaksai un atmaksu uz uzņēmuma bankas kontu. Tiesa konstatējusi, ka no lietas materiāliem redzams, ka apsūdzētais /pers. A/ ar tiesas sēdē grozīto apsūdzību ir iepazinies un norādījis, ka tā viņam ir saprotama, bet savu vainīgumu inkriminēto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanā neatzīst. Apelācijas instances tiesa atzinusi par kļūdainu aizstāvja norādi, ka apsūdzība nav saprotama, ir pretrunīga un nekonkrēta. Tiesa konstatējusi, ka pats apsūdzētais šādu viedokli nav izteicis, aktīvi aizstāvējies abu instanču tiesās, sevi par vainīgu nav atzinis, norādījis, ka vainīgā persona ir liecinieks /pers. B/. Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka nav pārkāptas tiesības uz aizstāvību un taisnīgu tiesu, celtā apsūdzība atbilst Kriminālprocesa likuma 405.panta prasībām.

Senāts konstatē, ka abu instanču tiesas ir izvērtējušas apsūdzības atbilstību Kriminālprocesa likuma 405.panta prasībām un savus secinājumus pamatojušas ar pierādījumiem.

Senāts atzīst, ka norādes aizstāvja kasācijas sūdzībā uz Kriminālprocesa likuma 19.panta, 128.panta otrās daļas, 511.panta otrās daļas, 512.panta otrās daļas, 527.panta, 564.panta ceturtās daļas pārkāpumiem un uz Krimināllikuma nepareizu piemērošanu, kā arī norādes apsūdzētā kasācijas sūdzībā uz Kriminālprocesa likuma 511., 512.panta pārkāpumiem nav saistītas ar minēto tiesību normu nepareizu interpretāciju, bet gan ar vēlmi panākt apelācijas instances tiesas sprieduma atcelšanu faktisku iemeslu dēļ sakarā ar kasācijas sūdzību autoru atšķirīgo viedokli par lietā iegūto pierādījumu vērtējumu.

Ņemot vērā, ka kasācijas sūdzībās faktiski apstrīdēti tiesas atzinumi par lietā iegūto pierādījumu ticamību un pietiekamību apsūdzētā vainīguma konstatēšanai, Senāts atzīst, ka kasācijas sūdzības iesniegtas ar mērķi panākt apelācijas instances tiesas nolēmuma atcelšanu nevis juridisku, bet faktisku iemeslu dēļ, kas ir pretrunā Kriminālprocesa likuma 569.pantam.

Kriminālprocesa likuma 573.[1] panta pirmā daļa noteic, ka kasācijas instances tiesa atsakās ierosināt kasācijas tiesvedību, ja kasācijas sūdzība vai protests neatbilst šā likuma 569., 571., 572.pantā un 573.panta pirmajā daļā minētajām prasībām vai ja kasācijas sūdzība vai protests iesniegts par tiesas nolēmumu, kas saskaņā ar likumu nav pārsūdzams.

Senāts atzīst, ka kasācijas sūdzības neatbilst Kriminālprocesa likuma 569.panta prasībām un ir konstatējams Kriminālprocesa likuma 573.[1] panta pirmajā daļā paredzētais pamats atteikumam ierosināt kasācijas tiesvedību.

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 573.panta trešo un piekto daļu un 573.[1] panta pirmo daļu un otrās daļas 1.punktu, tiesa

nolēma:

atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību.

Lēmums nav pārsūdzams.

A. Freibergs A. Branta I. Jansone